

**Σύγχρονες προσεγγίσεις σε λαογραφικά αρχεία:
Εξειδικευμένες βάσεις δεδομένων για την τεκμηρίωση
του λαογραφικού υλικού. Το Αρχείο Λαϊκών Παραδόσεων
του Κέντρου Ερεύνης Ελληνικής Λαογραφίας¹**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ: Στο άρθρο μας εξετάζουμε τον τρόπο με τον οποίο ξαναδιαβάσαμε το αρχείο λαϊκών παραδόσεων του Κέντρου Ερεύνης Ελληνικής Λαογραφίας (ΚΕΕΛ), για να δημιουργήσουμε ένα ψηφιακό αποθετήριο και μια εξειδικευμένη βάση δεδομένων. Σεβόμενοι την επιστημονική παράδοση του ΚΕΕΛ, προσπαθήσαμε να εμπλουτίσουμε την υπάρχουσα τεκμηρίωση, να ξαναδιαβάσουμε τα δεδομένα για να αποκαλύψουμε τις σιωπές του παρελθόντος και να συνδέσουμε τη βάση δεδομένων των λαϊκών παραδόσεων με το σύνολο του αρχείου του ΚΕΕΛ, προκειμένου να επιτύχουμε μια πιο ολοκληρωμένη ερμηνεία των παραδόσεων. Θεωρούμε ότι η συγκρότηση της βάσης δεδομένων ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες και τις μελλοντικές προοπτικές, αλλά και συνιστά μια πρόταση που μετατρέπει το Αρχείο Λαϊκών Παραδόσεων σε ένα «ζωντανό αρχείο», σύμφωνα με τις πρόσφατες θεωρητικές και μεθοδολογικές συζητήσεις σχετικά με τα αρχεία.

Λέξεις κλειδιά: λαογραφικά (εθνογραφικά) αρχεία, αρχειακή στροφή, λαϊκές παραδόσεις, ψηφιακά αποθετήρια, εξειδικευμένες βάσεις δεδομένων, ψηφιακές ανθρωπιστικές επιστήμες, ταξινομικά συστήματα

1. Το παρόν άρθρο αποτελεί επεξεργασμένη και εμπλουτισμένη μορφή του κειμένου Ioannis Karachristos, Paraskevas Potiropoulos, “Modern approaches to traditional archives: Specialized databases as tools for documenting ethnographic material. The HFRC Archive of Popular Legends”, στο Karamanes Evangelos (επιμ.), *Du terrain à l’archive: Les archives de folklore et d’ethnologie en tant que pôles de recherche, d’éducation et de culture, Actes du XXXIème Atelier du réseau FER-EURETHNO, 1ère Conférence du Groupe de Travail*

Οι πρόσφατες συζητήσεις για τη δυναμική και ανοικτή φύση των αρχείων αφενός και οι πολλαπλές δυνατότητες που προκύπτουν στην ψηφιακή εποχή για τη δημιουργία εξειδικευμένων βάσεων δεδομένων δημιουργούν νέες προκλήσεις αλλά και θέτουν θεωρητικά, μεθοδολογικά και πρακτικά ζητήματα σε όσους ασχολούνται με τα αρχεία. Ακολουθώντας μια κριτική προσέγγιση, οι πρόσφατες επιστημονικές θεωρήσεις των αρχείων επισημαίνουν τον ρόλο τους ως παραγωγών γνώσης². Έτσι, λοιπόν, η ταξινόμηση και η αρχειοθέτηση δεν αντιμετωπίζονται ως ουδέτερες ούτε ως αντικειμενικές διαδικασίες. Αντίθετα, θεωρείται ότι, μέχρις ενός βαθμού, καθορίζουν το ίδιο το περιεχόμενο του αρχείου, συμβάλλουν στη διαμόρφωση πολιτικών μνήμης, επηρεάζοντας την ίδια την εμπειρία της μνήμης (Derrida, 1995: 16-17). Η πρόσφατη *αρχειακή στροφή*³ αφορά, μεταξύ άλλων ζητημάτων, την εκ νέου ανάγνωση των αρχείων –τόσο σύμφωνα με το ρεύμα, “along the grain” (Stoler, 2009), όσο και ενάντια-κόντρα στο ρεύμα, “against the grain” (Basu και De Jong, 2016)– προκειμένου να αποκαλυφθούν οι πολλαπλές φωνές και οι ανείπωτες ιστορίες του παρελθόντος, ενώ ευρύτερα αφορά την ανταπόκριση των αρχείων στις σύγχρονες ανάγκες και τις μελλοντικές προοπτικές.

Στα παραπάνω ζητήματα θα πρέπει επίσης να συνυπολογιστούν οι αλλαγές που η ψηφιακή τεχνολογία επιφέρει στα αρχεία. Εκτός από την ψηφιοποίηση του παλαιού χειρόγραφου ή αναλογικού υλικού, η χρήση της τεχνολογίας της πληροφορίας εκσυγχρονίζει την οργάνωση, την ταξινόμηση και τη διαχείριση τόσο του παλαιού όσο και του νέου αρχειακού υλικού⁴. Επιπλέον, προσφέρει περισσότερες δυνατότητες αρχειοθέτησης, τεκμηρίωσης, διασύνδεσης και παρουσίασης των διαφορετικών μορφών πληροφορίας που βρίσκονται στα αρχεία, τη διασύνδεση μεταξύ των διαφόρων τύπων αρχειακού υλικού, καθώς

Francophone de la SIEF, Athènes, 14-16 septembre 2018. Centenaire du Centre de Recherches du Folklore Hellénique de l'Académie d'Athènes (1918-2018), Publications du Centre de Recherches du Folklore Hellénique de l'Académie d'Athènes 34, Athènes 2019, σ. 305-320.

2. Για μια επισκόπηση της σχετικής συζήτησης βλ. Manoff (2004).

3. Ο όρος *αρχειακή στροφή* προέκυψε από την κριτική στην παραδοσιακή θεώρηση του αρχείου ως απλού *αποθετηρίου* εγγράφων και μέσου για την έρευνα του παρελθόντος. Η Ann Stoler (2002: 93) χρησιμοποίησε τον όρο για να ορίσει τη μετακίνηση του ενδιαφέροντος από το *αρχείο ως πηγή* στο *αρχείο ως αντικείμενο έρευνας*.

4. Για τη μετατροπή του αναλογικού αρχείου του ΚΕΕΛ σε ψηφιακό λαογραφικό αρχείο, βλ. Polymerou-Kamilaki (2008) και Παπαχριστοφόρου (2009). Για την ίδια διαδικασία σχετικά με τα Εσθονικά λαογραφικά αρχεία, βλ. Järn και Sarv (2014). Γενικότερα, για την προσαρμογή των λαογραφικών αρχείων των ευρωπαϊκών χωρών στην ψηφιακή εποχή, βλ. Krawczyk-Wasilewska (2016: 46-52).

και τη διασύνδεση μεταξύ διαφορετικών αρχείων⁵. Τελικά, η μετάβαση στην ψηφιακή εποχή δεν αποτελεί απλώς μια τεχνολογική εξέλιξη. Είναι μια πολύ βαθύτερη αλλαγή, η οποία μπορεί να επηρεάσει ακόμη και την ίδια την έννοια του αρχείου⁶.

Αντικείμενο της παρούσας μελέτης είναι ο τρόπος με τον οποίο ξαναδιαβάσαμε το Αρχείο Λαϊκών Παραδόσεων του ΚΕΕΛ, για να δημιουργήσουμε ένα ψηφιακό αποθετήριο και μια εξειδικευμένη βάση δεδομένων⁷, στο πλαίσιο του έργου «Εθνικό Δίκτυο Ψηφιακής Τεκμηρίωσης της άυλης και υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς, 2012-2015».

Το Αρχείο Λαϊκών Παραδόσεων περιλαμβάνει 7875 χειρόγραφα κατά κύριο λόγο δελτία, διαστάσεων 15 x 20 εκατ., που αντιστοιχούν σε 6760 διαφορετικές καταχωρήσεις. Οι παραδόσεις που περιέχονται σε αυτά τα δελτία προέρχονται από την αποδελτίωση του Αρχείου Χειρογράφων του ΚΕΕΛ, αλλά και δημοσιευμένων πηγών.

Το Αρχείο Λαϊκών Παραδόσεων, όπως και το Αρχείο Χειρογράφων, το Αρχείο Αποδελτιωμένου Λαογραφικού Υλικού, οι φωτογραφίες και τα αναλογικά αρχεία ήχου ψηφιοποιήθηκαν στο πλαίσιο του χρηματοδοτούμενου από την Ευρωπαϊκή Ένωση έργου «Ανάπτυξη Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης για τον Λαϊκό Πολιτισμό, 2004-2008» που ήταν μέρος του Επιχειρησιακού Προγράμματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, «Κοινωνία της Πληροφορίας (2004 – 2008)». Το ψηφιοποιημένο υλικό καταχωρήθηκε στην εφαρμογή System Center Configuration Manager (SCCM ©), προκειμένου να αρχειοθετηθεί και να τεκμηριωθεί (Polymerou-Kamilaki, 2008· Πολυμέρου-Καμηλάκη και Καραμανές, 2008). Η μετάβαση στην ψηφιακή εποχή επέτρεψε επίσης την ψηφιακή αποτύπωση των αρχειακών, ταξινομικών και τεκμηριωτικών αρχών και συνακόλουθων συστημάτων που είχαν διαμορφωθεί στο ΚΕΕΛ από την ίδρυσή του μέχρι τότε. Πολύ περισσότερο όμως, κατέστησε αναγκαία τη δημιουργία σύγχρονων ταξινομικών συστημάτων και εξειδικευμένων βάσεων δεδομένων για την τεκ-

5. Για ένα σχετικό εγχείρημα που βρίσκεται σε εξέλιξη στο αρχείο του ΚΕΕΛ βλ. Καραχρήστος και Ποτηρόπουλος (2016) και Καραχρήστος και Ποτηρόπουλος σε αυτόν τον τόμο.

6. Όπως αναφέρει ο Ντεριντά (Derrida, 1995: 17): *Όχι, η τεχνική δομή της αρχειοθέτησης καθορίζει επίσης τη δομή του περιεχομένου που μπορεί να αρχειοθετηθεί, ακόμα και την ίδια την ύπαρξή του αλλά και τη σχέση του με το μέλλον. Η αρχειοθέτηση διαμορφώνει το συμβάν καθώς το καταγράφει.*

7. Το ψηφιακό αποθετήριο του Αρχείου Λαϊκών Παραδόσεων του Κέντρου Λαογραφίας: <http://repository.kentrolaografias.gr/xmlui/handle/20.500.11853/3>, είναι μια Ανοικτή Βάση Δεδομένων [Creative Commons Αναφορά Δημιουργού-Μη Εμπορική Χρήση-Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 Διεθνές (CC BY-NC-ND 4.0)].

μηρίωση και τη διαχείριση του ψηφιοποιημένου υλικού, συστημάτων που θα είναι συμβατά με τις σύγχρονες θεωρητικές αναζητήσεις.

Η ανάγκη δημιουργίας εξειδικευμένων βάσεων δεδομένων είχε τονιστεί ήδη από το 2004 από την τότε ερευνήτρια του ΚΕΕΛ Μαριλένα Παπαχριστοφόρου (2004), η οποία υπέβαλε επίσης συγκεκριμένη πρόταση για τη δημιουργία βάσης δεδομένων με προφορικές παραδόσεις. Όσον αφορά τη διεθνή εμπειρία, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι υπάρχουν ανάλογες εξειδικευμένες βάσεις δεδομένων με παραδόσεις από διάφορους ευρωπαϊκούς πολιτισμούς. Μεταξύ άλλων, θα πρέπει να γίνει ειδική αναφορά στις βάσεις δεδομένων της Ισλανδίας (Gunnell, 2010)⁸ και της Πορτογαλίας⁹ που περιέχουν κυρίως παραδόσεις, και της Δανίας (Tangherlini, 2013· Tangherlini και Broadwell, 2014)¹⁰, της Γερμανίας (Holger et al., 201)¹¹, της Ολλανδίας (Meder, 2014)¹² και της Φλαμανδίας¹³, των οποίων οι αντίστοιχες βάσεις περιέχουν παραδόσεις μαζί με άλλα είδη προφορικής παράδοσης (παραμύθια, θρησκευτικά παραμύθια, ανέκδοτα, εντράπεζες ιστορίες κ.λπ.)¹⁴.

Το Αρχείο Λαϊκών Παραδόσεων του ΚΕΕΛ είχε συγκροτηθεί με βάση τις τρέχουσες κατά τη στιγμή της δημιουργίας του θεωρητικές και μεθοδολογικές αρχές, καθοριζόμενες σε μεγάλο βαθμό και από το ιστορικό πλαίσιο δημιουργίας του. Το υλικό αυτό είχε ταξινομηθεί σύμφωνα με το ταξινομικό σχήμα του Ν. Γ. Πολίτη για τις παραδόσεις (Πολίτης, 1904), όπως αναπτύχθηκε περαιτέρω από τους διαδόχους του στο ΚΕΕΛ. Η κατηγοριοποίηση αυτή περιλαμβάνει 44 διαφορετικές κατηγορίες, από τις οποίες μόνο οι 39 συμπεριλαμβάνονταν στο αρχικό ταξινομικό σχήμα του Ν. Πολίτη.

Οι κατηγορίες αυτές αναπτύχθηκαν εντός του πλαισίου ίδρυσης της επιστήμης της Λαογραφίας στην Ελλάδα και εκφράζουν τις ιδεολογικές, θεωρητικές και μεθοδολογικές αρχές της εποχής και ιδιαίτερα εκείνες του ιδρυτή της, Ν. Πο-

8. Το Sagnagrunnur είναι μια βάση δεδομένων που περιέχει τις σημαντικότερες δημοσιευμένες συλλογές Ισλανδικών παραδόσεων, την οποία δημιούργησαν ο Terry Gunnell και οι μαθητές του στο Πανεπιστήμιο της Ισλανδίας, <http://sagnagrunnur.com/en/>.

9. Archive of Portuguese Legends (APL), Centro de Estudos Ataíde Oliveira, Universidade do Algarve <https://lendarium.org/en/>.

10. Evald Tang Kristensen Collection, [“The Danish Folklore Nexus” (DFL 1.0) and “ETKSpace” (DFL 2.0)], <http://etkSpace.scandinavian.ucla.edu/etkSpace/index.php>.

11. WossiDiA: The Digital Wossidlo Archive, <https://www.wossidia.de/?q=en>.

12. Nederlandse VolksverhalenBank <http://www.verhalenbank.nl/>.

13. Vlaamse Volksverhalenbank, https://www.arts.kuleuven.be/apps/vvb/index_nieuw.htm.

14. Για μια κριτική επισκόπηση των ψηφιακών βάσεων δεδομένων που περιέχουν κείμενα της προφορικής παράδοσης βλ. Ilyefalvi (2018).

λίτη (Κυριακίδου-Νέστορος, 1978· Herzfeld, 2002: 172-212· Νιτσιάκος, 2014: 15-62). Παράλληλα με τις κατηγορίες που εκφράζουν τις λαογραφικές τάσεις και αναζητήσεις εκείνης της εποχής (Ο Ουρανός – τ' άστρα και η γη, δράκοι, στοιχειά και στοιχειωμένοι τόποι, Καλικάντζαροι, Νεράιδες, κλπ.) (Tylor, 1871· 1920) συναντάμε εκείνες που επιχειρούν να παράσχουν τεκμηριωτικό έρεισμα στο ιδεολόγημα της συνέχειας του Ελληνισμού από την αρχαία Ελλάδα (Κυριακίδου-Νέστορος, 1978: 108-109) και το Βυζάντιο μέχρι τη σύγχρονη Ελλάδα, με ιδιαίτερη έμφαση στην Ορθοδοξία, όπως προκύπτει από ορισμένες κατηγορίες της κατάταξής του. Είναι αυτονόητο ότι αυτός ήταν ο βασικός στόχος της Ελληνικής Λαογραφίας τη συγκεκριμένη περίοδο, καθώς και η πολιτική και ιδεολογική απαίτηση της εποχής. Μερικά παραδείγματα είναι οι κατηγορίες: Β. Η Πόλη κι η Αγία Σοφία (σημείο αναφοράς σε πολλές ελληνικές παραδόσεις), Στ. Έλληνες, ανδρειωμένοι, γίγαντες, Ζ. Αρχαία κτήρια και μάρμαρα, Η. Αρχαίοι θεοί και ήρωες¹⁵, Θ. Ο Χριστός και τα πάθη του, Ι. Άγιοι, ΙΑ. Εκκλησίες κ.λπ.¹⁶

Η ταξινόμηση των παραδόσεων του Ν. Πολίτη βασίστηκε σε κριτήρια σχετικά με το περιεχόμενό τους (Ημέλλος, 1988: 9), ενώ τα σχόλια και η ερμηνεία τους ακολουθούν τις ιδεολογικές παραδοχές του. Από αυτή την άποψη, η συγκριτική προσέγγιση αφορά κυρίως τη σχέση του σύγχρονου ελληνικού λαϊκού πολιτισμού με τον αρχαίο και σε μικρότερο βαθμό τη σχέση του με άλλους πολιτισμούς. Παρά τις προσπάθειες των επιγόνων του να αναπτύξουν άλλα σχήματα για την ταξινόμηση των παραδόσεων που βασίζονταν σε διαφορετικές θεωρητικές παραδοχές, το ταξινομητικό σύστημα του Ν. Πολίτη παραμένει το μεθοδολογικό μοντέλο που ακολουθείται από την επιστήμη της Ελληνικής Λαογραφίας, γεγονός που από τους ίδιους Έλληνες μελετητές αποδίδεται στην υποτιθέμενη χρηστικότητα του. Πιο συγκεκριμένα, ο Στ. Κυριακίδης (1922: 158), αρχικά, και στη συνέχεια ο Γ. Μέγας (1962· 1972: 193) προτείνουν την ταξινόμηση των παραδόσεων σε τέσσερις μεγάλες κατηγορίες, τις μυθολογικές, τις αιτιολογικές, τις ιστορικές και τις θρησκευτικές. Πιστεύουν, ωστόσο, ότι ο αριθμός των υποκατηγοριών που θα έπρεπε να αναπτυχθούν και οι επικαλύψεις τους καθιστούν δύσκολη τη χρήση τους, μια σκέψη που ο Γ. Μέγας αποδίδει στον ίδιο τον Ν. Πολίτη (Megas, 1964: 94). Η πρώτη απόπειρα του Γ. Μέγα να κωδικοποιήσει τις 39 κατηγορίες του Ν. Πολίτη στις παραπάνω τέσσερις κα-

15. Σχετικά με την πρόσληψη της αρχαίας Ελλάδας και αρχαίων Ελλήνων σε νεοελληνικές παραδόσεις βλ. Κακριδής (1978).

16. Για τη σύνδεση άλλων πρώιμων συλλογών παραδόσεων βορειοευρωπαϊκών χωρών με πολιτικές επιδιώξεις ενταγμένες στο πλαίσιο των αναδυόμενων εθνικισμών, βλ. Gunnell (2006: 16).

τηγορίες (Megas, 1964: 94-95) συστηματοποιήθηκε και ολοκληρώθηκε από τη Μ. Ιωαννίδου-Μπαρμπαρίγου (Ioannidou-Barbarigou, 1965: 181-184), η οποία επιπλέον επιχείρησε να τις συνδέσει με τα διεθνή πρότυπα της εποχής, όπως αυτά ορίστηκαν στο Συνέδριο της Βουδαπέστης το 1963 (Ήμελλος, 1988: 52-53· Παπαχριστοφόρου, 2004: 153-154). Ο Στ. Ήμελλος, επίσης, αποδέχτηκε αυτό το ταξινομικό σύστημα, σημειώνοντας ωστόσο ότι η πρόταση αυτή δεν καθιερώθηκε τελικά, ως εκ τούτου η κατάταξη των παραδόσεων στο ΚΕΕΛ εξακολουθεί να γίνεται ουσιαστικά σύμφωνα με το ταξινομικό σύστημα του Ν. Πολίτη (Ήμελλος, 1988: 55). Μια άλλη απόπειρα ενοποίησης των 39 κατηγοριών του Ν. Πολίτη έγινε από τον Δ. Λουκάτο (1977: 153-154), ο οποίος πρότεινε τη μείωσή τους σε 12 γενικές κατηγορίες (μετεωρολογικές, γεωλογικές, κοσμογονικές, αρχαιολογικές, ιστορικές, στοιχειολατρικές, θρησκευτικές, διαβολικές ή δαιμονικές, ανθρωποδαιμονικές, θεοδαιμονικές, νεκροδαιμονικές, αιτιολογικές). Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ανάλογη προσπάθεια είχε ήδη γίνει από τον Γ. Σπυριδάκη (1962: 137-140), ο οποίος προετοιμάζοντας το ερωτηματολόγιό του για τη συλλογή του λαογραφικού υλικού που στόχευε κυρίως στη διευκόλυνση των ερασιτεχνών λαογράφων, μείωσε τις κατηγορίες του Ν. Πολίτη από 39 σε 18, προσθέτοντας εντούτοις μία επιπλέον, η οποία αφορούσε στις παραδόσεις σχετικά με τα πρόσφατα ιστορικά πρόσωπα και γεγονότα¹⁷. Τέλος, κινούμενος σε μια διαφορετική κατεύθυνση, ο Μ. Μερακλής (1992: 45-54) μετατόπισε το ενδιαφέρον του από την ταξινόμηση βάσει περιεχομένου στον αφηγητή και την αφήγηση, προτείνοντας την ταξινόμηση των παραδόσεων σε τρεις μεγάλες κατηγορίες, βιωματικές, αιτιολογικές και πολιτισμικές.

Από τη σύγχρονη συζήτηση για τις παραδόσεις, θα πρέπει να σημειώσουμε την κριτική προσέγγιση του ταξινομικού συστήματος του Ν. Πολίτη από τη Μ. Παπαχριστοφόρου. Αρχικά, επισημαίνει το συγκριτικό πλεονέκτημα αυτού του ταξινομικού σχήματος κατά τη διάρκεια της καταγραφής των παραδόσεων στο πεδίο, επειδή αυτές οι κατηγορίες λειτουργούν ως λέξεις-κλειδιά που βοηθούν τους πληροφορητές να θυμούνται και να αφηγούνται παραδόσεις. Συνεχίζοντας, ωστόσο, εντοπίζει τα προβλήματα που προκύπτουν από τις πολλές επικαλύψεις που υπάρχουν μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών και δυσχεραίνουν την ταξινόμηση. Επιπλέον, σημειώνει τη δυσχέρεια ταξινόμησης πολλών παραδόσεων, επειδή το περιεχόμενό τους δεν ταιριάζει σε καμία από τις υπάρχουσες κατη-

17. Αυτό θα μπορούσε, εν μέρει τουλάχιστον, να εξηγήσει το γεγονός ότι πολλές ιστορικές παραδόσεις έχουν πράγματι καταγραφεί, παρά την προφανή έλλειψη σχετικών κατηγοριών στο καθιερωμένο σύστημα ταξινόμησης.

γορίες (π.χ. ιστορικές παραδόσεις)¹⁸ ή επειδή παραλείπονται από το σύστημα, με αποτέλεσμα να ταξινομούνται χωριστά (π.χ. ευτράπελες διηγήσεις και προλήψεις). Τέλος, σημειώνει ότι το ταξινομικό σύστημα του Πολίτη δεν προσφέρεται ούτε για την ταξινόμηση των σύγχρονων παραδόσεων-θρύλων, ούτε των βιωματικών παραδόσεων και των πολιτισμικών ιστοριών (Παπαχριστοφόρου, 2004: 152-156).

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, προκειμένου να υπερκεραστούν οι αδυναμίες και οι επικαλύψεις του ταξινομικού συστήματος του Ν. Πολίτη, ορισμένα δελτία από τις αποδελτιωμένες παραδόσεις στο Κέντρο Λαογραφίας είχαν καταταχθεί περαιτέρω σύμφωνα με το ταξινομικό σύστημα του Γ. Μέγα, όπως περιγράφεται στο έργο του *Ζητήματα Ελληνικής Λαογραφίας* (Μέγας, 1975), δημιουργώντας έτσι μια εν μέρει παράλληλη ταξινόμηση.

Όπως ήδη αναφέρθηκε, η ανάγκη δημιουργίας μιας ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων για παραδόσεις είχε ήδη επισημανθεί από την Μ. Παπαχριστοφόρου (2004). Επιπλέον, η πρότασή της αφορά στην αναδιάρθρωση του ταξινομικού συστήματος που ακολουθείται από το ΚΕΕΛ για την ταξινόμηση των παραδόσεων. Συγκεκριμένα, παράλληλα με το σύστημα του Ν. Πολίτη, προτείνει την υιοθέτηση της πρότασης για ένα Διεθνές Διαγράμμα Παραδόσεων που συζητήθηκε στη Βουδαπέστη το 1963, μαζί με μια ταξινόμηση των παραδόσεων βασισμένη σε συγγενή είδη (σύγχρονοι θρύλοι, μαρτυρία/βιωματική ιστορία, ανέκδοτο, δοξασία/πρόληψη και φήμη), προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα ταξινόμησης που έχουν ήδη επισημανθεί (Παπαχριστοφόρου, 2004: 157-158). Η πρότασή της για την οργάνωση μιας βάσης δεδομένων για τις παραδόσεις βασίστηκε στο προηγούμενο έργο της για την οργάνωση της βάσης δεδομένων για τα παραμύθια που φυλάσσονται στο αρχείο του ΚΕΕΛ (Παπαχριστοφόρου, 1999) και είχε ως στόχο να αναδείξει και να καταστήσει προσβάσιμες όσο το δυνατόν περισσότερες πτυχές τόσο των υφιστάμενων παραδόσεων όσο και της διαδικασίας καταγραφής τους. Έτσι, εκτός από τα στοιχεία που αφορούν την αρχειακή τεκμηρίωση κάθε παράδοσης (αριθμός εισαγωγής, ημερομηνία εισαγωγής, πηγή), συμπεριέλαβε στην πρότασή της μια ομάδα πεδίων που σχετίζονται με το πλαίσιο της καταγραφής (τόπος καταγραφής, ημερομηνία καταγραφής, τρόπος καταγραφής, μέσο εγγραφής, πληροφορητής, συνθήκες συλλογής δεδομένων, συλλογέας, εθνοπολιτισμική ομάδα και γλώσσα), τη σύνδεση της πηγής με το αρχείο, και μια ομάδα πεδίων που σχετίζονται με το περιεχόμενο της παράδοσης, την τεκμηρίωσή της και την ερμηνευτική της προσέγγιση

18. Για μια σφαιρική προσέγγιση στις ιστορικές παραδόσεις, την προέλευση, το περιεχόμενο και τη λειτουργία τους, βλ. Ήμελλος (1988: 45-50).

(κατάταξη, κείμενο, λέξεις-κλειδιά και σχολιασμός, επεξεργασία και ανάλυση δεδομένων) (Παπαχριστοφόρου, 2004: 159-160).

Κατά το σχεδιασμό της βάσης δεδομένων των Λαϊκών Παραδόσεων (Αρχείο Λαϊκών Παραδόσεων-Ψηφιακό Αποθετήριο), συμπεριλάβαμε σχεδόν όλα τα προτεινόμενα από την Παπαχριστοφόρου πεδία τεκμηρίωσης. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη ότι μέχρι τώρα δεν υπάρχει ολοκληρωμένο και παγκοσμίως αποδεκτό σύστημα ταξινόμησης λαϊκών παραδόσεων, αλλά και τις δυσκολίες (Meder et al., 2016: 77-78) και την κριτική που έχουν δεχθεί ανάλογες απόπειρες (Gunnell, 2006: 20-22· Uther, 2009: 24· Frog, 2012: 133-134), επιλέξαμε να μετατοπίσουμε το ενδιαφέρον μας από την ταξινόμηση των λαϊκών παραδόσεων στην ανάλυση και την τεκμηρίωση του περιεχομένου τους, προκειμένου να ανταποκριθούμε στις ανάγκες που θα πρέπει να εξυπηρετεί μια σύγχρονη Λαογραφική Βάση Δεδομένων, αλλά και γενικότερα στις επιταγές της λεγόμενης Ψηφιακής Λαογραφίας (Computational Folkloristics) (Abello, Broadwell και Tangherlini, 2012). Για τον λόγο αυτό, δεν προχωρήσαμε στην υιοθέτηση οποιασδήποτε νέας ταξινόμησης, αλλά από σεβασμό στην επιστημονική παράδοση του ΚΕΕΛ, λάβαμε υπόψη τις ήδη εφαρμοζόμενες ταξινομήσεις του Ν. Πολίτη και του Γ. Μέγα, προκειμένου να αποτυπώσουμε στη βάση δεδομένων την ιστορική εξέλιξη της διαδικασίας τεκμηρίωσης των λαϊκών παραδόσεων από τους κατά καιρούς ερευνητές του ΚΕΕΛ.

Ο επόμενος στόχος μας ήταν να εμπλουτίσουμε την υπάρχουσα τεκμηρίωση εκμεταλλευόμενοι όλες τις πληροφορίες που μπορούσαν να αντληθούν τόσο από τα παλιά χειρόγραφα δελτία όσο και από τα σχετικά χειρόγραφα στα οποία περιέχονται οι εν λόγω παραδόσεις.

Επιπλέον, εκτός από τον εμπλουτισμό και την αναδιάρθρωση των υφιστάμενων πληροφοριών, προσπαθήσαμε να ξαναδιαβάσουμε τα δεδομένα για να αποκαλύψουμε τις σιωπές του παρελθόντος, οι οποίες οφείλονταν κυρίως στις προηγούμενες ταξινομήσεις, τα παλαιότερα ερευνητικά ερωτήματα και θεωρητικές προσεγγίσεις (Stoler, 2002· Mannoff, 2004· Basu και de Jong, 2016), που σε τελική ανάλυση είχαν μετατρέψει το υπάρχον αρχείο των λαϊκών παραδόσεων σε ένα συγκεκριμένο λογοθετικό σύστημα παραγωγής γνώσης (Foucault, 1987: 194-202). Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν οι παραδόσεις που αναφέρονται στη σχέση Ελλήνων και Οθωμανών κατά την περίοδο της Οθωμανικής κυριαρχίας, αλλά και εκείνες που αναφέρονται στην Ελληνική Επανάσταση, καθώς καμία από τις δύο αυτές ομάδες δεν μπορεί να αναζητηθεί άμεσα μέσα από τα υπάρχοντα ταξινομικά σχήματα¹⁹.

19. Για την Ελληνική Επανάσταση αναλυτικά βλ. παρακάτω.

Σε αυτή την κατεύθυνση, προστέθηκαν αρχικά νέα πεδία τεκμηρίωσης με στόχο την αξιοποίηση όλων των πληροφοριών που περιέχονταν στα παλιά χειρόγραφα δελτία. Επιπλέον, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι σύγχρονες ανάγκες και οι μελλοντικές προκλήσεις προσθέσαμε δύο ακόμη πεδία: τους θεματικούς τομείς και τις λέξεις-κλειδιά. Η συμπερίληψη των θεματικών τομέων και των λέξεων-κλειδιών θεωρήθηκε απαραίτητη, διότι αυτά τα πεδία διαδραματίζουν πλέον καθοριστικό ρόλο στην τεκμηρίωση του εθνογραφικού υλικού διεθνώς. Παράλληλα, αποτελούν δυναμικά συστήματα αρχειακής τεκμηρίωσης που διευκολύνουν νέες προσεγγίσεις και ερμηνείες του αρχειακού υλικού τόσο στο παρόν όσο και στο μέλλον, ιδιαιτέρως οι λέξεις-κλειδιά που αφήνουν στον χρήστη την ελευθερία να τεκμηριώσει πλήρως όλες τις πτυχές κάθε πηγής (Frisch και Lambert, 2012). Όπως πολύ ορθά επισημαίνουν οι Carocci και Earl-Fraser με πρόσφατο άρθρο τους στο περιοδικό History and Anthropology, θα πρέπει πάντοτε να έχουμε κατά νου ότι οι λέξεις-κλειδιά, αλλά και οι θεματικοί τομείς θα προσθέταμε εμείς, είναι όροι που έχουν έντονα ιστορική διάσταση καθώς διαμορφώνονται σε μεγάλο βαθμό από ενδεχόμενες προσαρμογές στις θεωρητικές ανησυχίες και τις ανάγκες κάθε εποχής (Carocci και Earl-Fraser, 2018). Παρ' όλα αυτά, οι θεματικοί τομείς και οι λέξεις-κλειδιά διευκολύνουν ακριβέστερες αναζητήσεις και προσφέρουν περισσότερες δυνατότητες για μια ευέλικτη και διαρκή τεκμηρίωση, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στη δημιουργία ενός δυναμικού και ανοιχτού αρχείου. Άλλωστε, οι θεματικοί τομείς και οι λέξεις-κλειδιά αποδεικνύονται χρήσιμοι όχι μόνο στο πλαίσιο της συγκεκριμένης βάσης δεδομένων αλλά και ως ένας πραγματικός Θησαυρός που θα διευκολύνει αναζητήσεις που θα λαμβάνουν υπόψη όλο το υλικό που φυλάσσεται στα αρχεία του ΚΕΕΛ.

Τέλος, προσπαθήσαμε να συνδέσουμε τη βάση δεδομένων των λαϊκών παραδόσεων με το σύνολο του αρχείου του ΚΕΕΛ, συνδέοντας τις μεμονωμένες καταχωρίσεις με τα υπόλοιπα τμήματα του αρχείου του ΚΕΕΛ (χειρόγραφα, οπτικοακουστικές εγγραφές κ.λπ.). Πιστεύουμε ότι αυτή η πλαίσωση συμβάλλει σε μια πιο ολοκληρωμένη ερμηνεία των παραδόσεων και υπερνικά τα μειονεκτήματα που συνδέονται με τις λεγόμενες *εξειδικευμένες βάσεις δεδομένων*, όπως η τεχνητή διαίρεση της προφορικής παράδοσης και η αδυναμία μελέτης της πολυπλοκότητας του συγκεκριμένου κάθε φορά τοπικού πολιτισμού (Illyefalvi, 2018: 224). Η ανάγκη πλαίσωσης των επιμέρους πληροφοριών, μπορεί να εξυπηρετηθεί από τη δυνατότητα διασύνδεσης των διαφορετικών βάσεων δεδομένων. Για το σκοπό αυτό, το περιεχόμενο συγκεκριμένων πεδίων τεκμηρίωσης θα ανακτηθεί από τους προκαθορισμένους καταλόγους που έχουν αναπτυχθεί για το SCCM, μια επιλογή που καθιστά αυτά τα πεδία συμβατά με

το SCCM, διευκολύνοντας έτσι τη διασύνδεση, όπως έχει ήδη αναφερθεί.

Γνωρίζοντας την κομβική σημασία της σταθερότητας και κυρίως της διαλειτουργικότητας μεταξύ παρόμοιων βάσεων δεδομένων, έτσι ώστε να είναι συμβατές και να επιτρέπουν την ανταλλαγή μεταδεδομένων (Meder et al, 2016: 81· Plyefalvi, 2018: 232), επιλέξαμε να χρησιμοποιήσουμε το DSpace, ένα λογισμικό ανοικτής πρόσβασης που χρησιμοποιείται ευρέως για τη δημιουργία ακαδημαϊκών αποθετηρίων. Το DSpace χρησιμοποιεί ένα σχήμα μεταδεδομένων βασισμένο στο Dublin Core (QDC). Το Dublin Core θεωρείται κατάλληλο για την περιγραφή των ψηφιακών πόρων και είναι ένα ευρέως αποδεκτό πρότυπο μεταδεδομένων, επειδή εκτός από τους 15 προκαθορισμένους όρους μεταδεδομένων (<http://www.dublincore.org/specifications/Dublin-Core/dcmi-terms/>), μπορούν να προστεθούν νέοι όροι, σύμφωνα με τις εξειδικευμένες ανάγκες του χρήστη. Αυτό το χαρακτηριστικό γνώρισμα χρησιμοποιήθηκε στο σχεδιασμό της βάσης δεδομένων των λαϊκών παραδόσεων του ΚΕΕΛ, κάτι που είχε ήδη συμβεί με άλλες παρόμοιες βάσεις δεδομένων, όπως η ολλανδική βάση παραμυθιών (Dutch Folktale Database) (Meder et al., 2016: 81). Επιπλέον, όσον αφορά τη συμβατότητα, το DSpace μπορεί να διαβάσει άλλα ιεραρχικά σχήματα μεταδεδομένων, όπως MARC και MODS, συμμορφώνεται δε με πολλά καθιερωμένα πρωτόκολλα για εισαγωγή, επεξεργασία και εξαγωγή δεδομένων, όπως OAI-PMH, OAI-ORE, SWORD, WebDAV, OpenSearch, OpenURL, RSS, ATOM (<https://duraspace.org/dspace/about/features/>). Τέλος, χρησιμοποιεί τη γλώσσα σήμανσης XML, μια ευέλικτη και επεκτάσιμη λύση που είχε ήδη χρησιμοποιηθεί από άλλες βάσεις δεδομένων (Plyefalvi, 2018: 229), παρόμοιες με τη δική μας²⁰.

Τα παραπάνω χαρακτηριστικά κατέστησαν δυνατή την ενσωμάτωση του ψηφιακού αποθετηρίου των Λαϊκών Παραδόσεων στο Search Culture, (<https://www.searchculture.gr/> όρος αναζήτησης «λαϊκές παραδόσεις»), τον εθνικό συσσωρευτή ψηφιακού πολιτισμικού περιεχομένου που αναπτύχθηκε από το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ). Μέσω του Search Culture, το ψηφιακό αποθετήριο των Λαϊκών Παραδόσεων εντάχθηκε στην Europeana (<https://www.Europeana.eu/Portal/>), την ψηφιακή πλατφόρμα της Ε.Ε. για την πολιτιστική κληρονομιά.

Προς το παρόν, η πρώτη έκδοση της βάσης δεδομένων ολοκληρώνεται με την πλήρη τεκμηρίωση όλων των πεδίων. Καθώς η βάση δεδομένων έχει σχεδιαστεί ως ένα έργο που διαρκώς εξελίσσεται, το περιεχόμενό του θα μπορεί να

20. Για πρακτικούς λόγους είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι το DSpace μπορεί να αποθηκεύσει οποιοδήποτε τύπο αρχείου και αναγνωρίζει αυτόματα τους πιο συνηθισμένους μορφотύπους αρχείων (π.χ., DOC, PDF, XLS, PPT, JPEG, MPEG, TIFF) (<https://duraspace.org/dspace/about/features/>).

εμπλουτίζεται σταθερά με την προσθήκη νέων εγγραφών, αλλά πολύ περισσότερο με την προσθήκη επιπλέον πεδίων τεκμηρίωσης, αν αυτό κριθεί αναγκαίο από τις θεωρητικές και μεθοδολογικές εξελίξεις στην επιστήμη της Λαογραφίας.

Δεδομένου ότι το κείμενο των παραδόσεων έχει δακτυλογραφεί και επομένως είναι μηχανικά αναζητήσιμο, θα μπορούσαν να εφαρμοστούν στο εγγύς μέλλον τεχνικές *εξόρυξης δεδομένων* (data mining), θεματικής μοντελοποίησης και πολυτροπικής απεικόνισης των σημασιολογικών και άλλων δικτύων που απαντώνται στο σύνολο του κειμενικού σώματος των παραδόσεων (Tangherlini, 2013: 17-20, 23-25· Meder et al., 2016). Επιπλέον, η ψηφιακή χαρτογράφηση μέσω Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (GIS) θα μπορούσε να διευκολύνει μια ακριβέστερη ανάλυση της διασποράς των δεδομένων (Gunnell, 2010: 157· Tangherlini, 2013: 20-23· Meder et al., 2016)²¹.

Τα πεδία τεκμηρίωσης της βάσης δεδομένων του Αρχείου Λαϊκών Παραδόσεων του ΚΕΕΑ μπορούν να ομαδοποιηθούν ως εξής:

1. Ταξινόμηση των ήδη γνωστών πληροφοριών:

Αριθμός Συρταριού <dc.description.drawernumber>: ο αριθμός του συρταριού στο οποίο αρχειοθετήθηκε το δελτίο που περιέχει τη συγκεκριμένη παράδοση.

Πηγές <dc:relation.source>: στοιχεία χειρογράφου ή/και οπτικοακουστικού αρχείου ή/και δημοσιευμένης πηγής, όπως αναγράφονται στο δελτίο.

Τίτλος παράδοσης <dc.subject.legendtitle>: ο τίτλος της παράδοσης, όπως δίνεται στο δελτίο.

Κείμενο παράδοσης <dc:title>: ολόκληρο το κείμενο της παράδοσης όπως αναγράφεται στο δελτίο.

Κατάταξη Παράδοσης (κατά Πολίτη) <dc.subject.legend>: η κατάταξη της παράδοσης σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση του Ν. Πολίτη.

Κατάταξη κατά Μέγα <dc.subject.megas>: η ταξινόμηση της παράδοσης σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση του Γ. Μέγα, αν αναγράφεται στο δελτίο.

Τόπος καταγραφής <dc.coverage.spatial>: ο τόπος καταγραφής της παράδοσης, όπως αναγράφεται στο δελτίο. Οι τόποι θα ανακτηθούν από τον σχετικό κατάλογο που έχει αναπτυχθεί για το SCCM, μια επιλογή που καθιστά αυτό το πεδίο συμβατό με το SCCM, διευκολύνοντας με αυτόν τον τρόπο τη διασύνδεση, όπως έχει ήδη αναφερθεί.

21. Για παράδειγμα, βλ. “Sagnagrunnur” <http://sagnagrunnur.com/en/>, “ETKSpace” <http://etkSpace.scandinavian.ucla.edu/etkSpace/index.php> και την ολλανδική βάση δεδομένων παραμυθιών (Dutch Folktale Database) <http://www.verhalenbank.nl/>.

Χρόνος καταγραφής <dc.date.issued>: ο χρόνος καταγραφής της παράδοσης, όπως αναγράφεται στο δελτίο.

Συλλογέας <dc.contributor.author>: το ονοματεπώνυμο του συλλογέα, όπως αναγράφεται στο δελτίο.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι προστέθηκαν περισσότερα πεδία τεκμηρίωσης προκειμένου να εμπλουτιστούν οι πληροφορίες που απορρέουν από τα δελτία. Αναφερόμαστε σε στοιχεία που αφορούν στον πληροφορητή, τα οποία σε αρκετές περιπτώσεις υπάρχουν ήδη στα δελτία, ενώ πολλές φορές μπορούν να αντληθούν από το χειρόγραφο αναφοράς.

Πληροφορητής <dc.informant.name>.

Ηλικία πληροφορητή <dc.informant.age>.

Γραμματικές γνώσεις πληροφορητή <dc.informant.edulevel>²².

Φύλο πληροφορητή <dc.informant.gender>.

Πρόσθετα στοιχεία πληροφορητή <dc.informant.informations>.

2. Πλαίσιο καταγραφής:

Χώρος καταγραφής <dc.interview.place>: ο συγκεκριμένος χώρος στον οποίο πραγματοποιήθηκε η καταγραφή, π.χ. καφενείο, το σπίτι του πληροφορητή κ.λπ. Αυτές οι πληροφορίες μπορούν να ανακτηθούν από το χειρόγραφο.

Συνθήκες συλλογής υλικού <dc.interview.conditions>: αυτές οι πληροφορίες μπορούν να ανακτηθούν από το χειρόγραφο και από τον αντίστοιχο κατάλογο που έχει αναπτυχθεί για το SCCM.

Τόπος προέλευσης παράδοσης <dc.coverage.provenance>: ο τόπος προέλευσης της παράδοσης. Αυτός ο τόπος δεν συμπίπτει αναγκαστικά με τον τόπο καταγραφής, λόγω της μετανάστευσης και γενικότερα της κινητικότητας των πληθυσμών. Οι τόποι θα ανακτηθούν από τον αντίστοιχο κατάλογο που έχει αναπτυχθεί για το SCCM.

3. Επιτέλεση των παραδόσεων

Παρά το γεγονός ότι οι παραδόσεις θεωρούνται πλέον μέρος της προφορικής παράδοσης, εξακολουθούν ακόμη να αντιμετωπίζονται κυρίως ως κείμενα. Ως εκ τούτου, όλες αυτές οι πτυχές που σχετίζονται με τη λειτουργία τους ως επι-

22. Οι πληροφορίες αυτές είναι σημαντικές, γιατί δίνουν τη δυνατότητα να μελετηθεί η επίδραση του *εγγραμτισμού* στη διαμόρφωση της προφορικότητας, στο πλαίσιο της συγκεκριμένης πολιτισμικής ομάδας στην οποία ανήκει κάθε πληροφορητής (Ong, 1982· 2005).

κοινωνιακού γεγονότος²³ παραμένουν στο παρασκήνιο, όπως όλοι γνωρίζουμε από την εθνογραφική μας εμπειρία²⁴. Προκειμένου να συμβάλουν στη μελέτη της επικοινωνιακής τους διάστασης και των τρόπων μετάδοσής τους, της επιτέλεσής τους δηλαδή, προστέθηκαν τα παρακάτω πεδία:

Περιγραφή επιτέλεσης <dc.performance.description>.

Περίσταση επιτέλεσης <dc.performance.event>.

Τελεστής <dc.performance.performer>.

Φύλο τελεστή <dc.performance.performergender>.

Σε αρκετές περιπτώσεις οι πληροφορίες που αφορούν στα παραπάνω πεδία μπορούν να ανακτηθούν από το χειρόγραφο αναφοράς.

4. Κειμενική ανάλυση

Τόπος αναφοράς παράδοσης <dc.keyword.place>: ο τόπος στον οποίο αναφέρεται η παράδοση, υπό την προϋπόθεση ότι αυτός προκύπτει από το κείμενο της παράδοσης. Για τους λόγους που ήδη έχουν αναφερθεί, οι τόποι δεν

23. Για τη δυναμική φύση της προφορικής επικοινωνίας, της διαδραστικής και επιτελεστικής της διάστασης, βλ. Ong (2005: 31-66). Για τη σχέση αυτής της επιτελεστικής διάστασης με το σχηματισμό της συλλογικής/ κοινωνικής/ πολιτισμικής μνήμης, βλ. (Connerton, 1995: 58-61, 68· Tonkin, 1995: 98, 131-132· Assmann, 2007: 56-59, 89). Ειδικά για τις παραδόσεις ως μορφή κοινωνικής διάδρασης και ως ένα ρητορικό εργαλείο διαπραγμάτευσης διαφορών θεμάτων μεταξύ του αφηγητή και των υπολοίπων μελών της κοινότητας, βλ. Gunnell (2006: 2008: 14-16), Tangherlini (2008: 173) και Valk (2014: 222).

24. Η εθνογραφική έρευνα μάς επέτρεψε να κατανοήσουμε τη σημασία της επιτελεστικότητας για μια ολοκληρωμένη μελέτη των παραδόσεων. Στις 8 Μαΐου 2015 επισκεφτήκαμε την Αράχωβα της Βοιωτίας, για την καταγραφή του πανηγυριού του Αγίου Ιωάννη που πραγματοποιείται εκείνη την ημέρα στην περιοχή Λιβάδι Παρνασσού, ένα μεγάλο πλάτωμα επάνω από τον κεντρικό οικισμό. Στο παρελθόν, στο πανηγύρι συμμετείχαν οι Αραχωβίτες που τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο καλλιεργούσαν τα χωράφια σε αυτή την περιοχή και είχαν τα καλύβια τους εκεί. Το γεγονός αυτό προσέδιδε στο πανηγύρι έναν ισχυρό οικογενειακό χαρακτήρα που έχει αποτυπωθεί στην τελετουργική του διαδικασία. Μετά τη θεία λειτουργία, ένα κοινό γεύμα πραγματοποιείται στο προαύλιο του ναού, ενώ το πανηγύρι κορυφώνεται με πολλές παράλληλες συνεστιάσεις που λαμβάνουν χώρα στα καλύβια, με συμμετέχοντες την οικογένεια και τους συγγενείς μαζί με φίλους τους. Η κεντρική στιγμή σε μια από αυτές που είχαμε την ευκαιρία να πάρουμε μέρος, ήταν όταν το παλαιότερο μέλος της οικογένειας αφηγήθηκε παραδόσεις που σχετίζονται με την τοπική ιστορία. Οι υπόλοιποι παρευρισκόμενοι άκουγαν με μεγάλο ενδιαφέρον, σχολίαζαν τις παραδόσεις και ενθάρρυναν τον αφηγητή να πει περισσότερες, αν και, όπως σύντομα συνειδητοποιήσαμε, δεν ήταν η πρώτη φορά που άκουγαν αυτές τις αφηγήσεις. Ήταν προφανώς μια *άτυπη τελετουργία* κατά την οποία αυτό που είχε μεγαλύτερη σημασία ήταν η αφήγηση αυτών των ιστοριών από το συγκεκριμένο πρόσωπο, στο συγκεκριμένο πλαίσιο.

πληκτρολογούνται σε αυτό το πεδίο τεκμηρίωσης, αλλά ανακτώνται από τον σχετικό κατάλογο που έχει δημιουργηθεί για το SCCM.

Χρόνος αναφοράς παράδοσης <dc.keyword.date>: ο χρόνος στον οποίο αναφέρεται η παράδοση, αν αυτή η πληροφορία προκύπτει από το κείμενό της.

Χαρακτήρες/όντα <dc.keyword.person>: οι χαρακτήρες και τα όντα που αναφέρονται στο κείμενο της παράδοσης.

Γεγονότα <dc.keyword.event>: τα γεγονότα που αναφέρονται στο κείμενο της παράδοσης.

5. Τεκμηρίωση κειμένων

Γλώσσα κειμένου <dc.language>: Η γλώσσα της παράδοσης²⁵. Αυτή η πληροφορία θα ανακτηθεί από τον αντίστοιχο κατάλογο που έχει αναπτυχθεί για το SCCM.

Πολιτισμική ενότητα <dc.subject.informantculturalgroup>: η πολιτισμική ομάδα στην οποία εντάσσεται ο πληροφόρητης. Για τη συμπλήρωση του πεδίου θα χρησιμοποιηθεί ο αντίστοιχος κατάλογος που έχει αναπτυχθεί για το SCCM.

Πολιτισμική ενότητα αναφοράς <dc.subject.culturalgroup>: η πολιτισμική ομάδα η οποία αναφέρεται στο κείμενο της παράδοσης. Αυτή η πληροφορία δεν πληκτρολογείται σε αυτό το πεδίο τεκμηρίωσης, αλλά ανακτάται από τον σχετικό κατάλογο που έχει δημιουργηθεί για το SCCM.

Θεματικοί τομείς <dc.subject.classification>.

Λέξεις - κλειδιά <dc.subject.keyword>.

Οι δυνατότητες των θεματικών τομέων και των λέξεων-κλειδιών για μια πιο σφαιρική τεκμηρίωση εξυπηρέτησαν τις ανάγκες που προέκυψαν στο πλαίσιο της μελέτης μας για παραδόσεις που αναφέρονται στην επανάσταση του 1821²⁶. Η οργάνωση του Αρχείου των Λαϊκών Παραδόσεων σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές του Ν. Πολίτη και των διαδόχων του στο ΚΕΕΛ, όπως έχουμε ήδη αναφέρει, επικεντρώθηκε στην πολιτισμική συνέχεια ανάμεσα στην αρχαία

25. Εκτός από πολύ λίγες περιπτώσεις, οι παραδόσεις καταγράφηκαν στα ελληνικά. Ωστόσο, δεν είναι όλες καταγεγραμμένες στην κοινή νέα ελληνική. Πολλές από αυτές έχουν καταγραφεί στις τοπικές διαλέκτους, ενώ άλλες είναι γραμμένες στην κοινή νέα ελληνική, ή ακόμα και στην καθαρεύουσα, εμπλουτισμένες με στοιχεία τοπικών διαλέκτων και ιδιωμάτων. Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι διάλεκτοι χρησιμοποιήθηκαν μόνο στο πλαίσιο της προφορικής επικοινωνίας, η οπτική απόδοσή τους, προκειμένου να ανταποκριθούμε στις ανάγκες της καταγραφής της προφορικής παράδοσης είναι εξαιρετικά ενδιαφέροντα.

26. Πρόκειται για έρευνα που αφορά στη μελέτη και στη δημοσίευση παραδόσεων για το 1821, από το Αρχείο του ΚΕΕΛ.

και τη σύγχρονη Ελλάδα, αφήνοντας με αυτόν τον τρόπο την ιστορία έξω από τους διακηρυγμένους στόχους του, με την εξαίρεση δύο κατηγοριών, «Η Πόλη κι η Αγία Σοφία», η οποία περιλαμβάνει παραδόσεις για την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Οθωμανούς, και τη μάλλον ασαφή κατηγορία «Παλιές ιστορίες» στην οποία θα μπορούσαν θεωρητικά να ταξινομηθούν όλες οι παραδόσεις με ιστορικές αναφορές. Ωστόσο, σε αντίθεση με αυτό που θα περίμενε κανείς, αυτή η κατηγορία περιέχει πολύ λίγες καταχωρήσεις, γεγονός που αποκαλύπτει τη δυσκολία των διαδόχων του Ν. Πολίτη και γενικότερα των ερευνητών του ΚΕΕΛ, να χειριστούν αυτή την κατηγορία. Έτσι, πολλές ιστορικές παραδόσεις βρίσκονται σε άλλες κατηγορίες, π.χ. σε αυτές που εξηγούν την προέλευση των τοπωνυμίων, ή σε εκείνες που αφορούν αγίους, επειδή στο κείμενό τους ένας συγκεκριμένος άγιος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην αφήγηση. Όπως έχει επισημάνει η Παπαχριστοφόρου (2004: 155-156), η έλλειψη συγκεκριμένης πρότασης για την ταξινόμηση των ιστορικών παραδόσεων οδήγησε τελικά στην ένταξή τους στην κατηγορία «απροσδιόριστες», ενώ ένα μεγάλο μέρος από αυτές, μεταξύ ενδεχομένως και άλλων κατηγοριών παραδόσεων, δεν έχει ακόμη αποδελτιωθεί και τεκμηριωθεί. Αυτό το πρόβλημα καθιστά επιτακτικό από τη μία πλευρά τον έλεγχο του συνόλου της βάσης και πολύ περισσότερο του συνόλου του Αρχείου Χειρογράφων, και από την άλλη πλευρά απαιτεί τη χρήση πολλαπλών και ανοικτών τεκμηρίωσης, όπως αυτή που προτείνεται εδώ.

Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι στο πλαίσιο της μελέτης για το 1821 έχουμε εντοπίσει πολλές παραδόσεις που αναφέρονται στην Ελληνική Επανάσταση, αλλά δεν έχουν αποδελτιωθεί, πιθανώς επειδή δεν εντάσσονται στο ήδη υπάρχον ταξινομικό σύστημα. Ως αποτέλεσμα, στο Αρχείο Λαϊκών Παραδόσεων δεν υπήρχαν σαφείς, ρητές αναφορές ούτε στην επανάσταση του 1821, ούτε σε συγκεκριμένα πρόσωπα και γεγονότα που σχετίζονται με αυτή. Υπάρχουν μόνο έμμεσες αναφορές, καθώς βρίσκουμε παραδόσεις που αναφέρονται στην Επανάσταση αλλά ταξινομούνται σε άλλες κατηγορίες του ταξινομικού συστήματος του Ν. Πολίτη. Για παράδειγμα είναι συχνό το φαινόμενο να κατατάσσονται στην κατηγορία του αγίου που διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στη συγκεκριμένη παράδοση. Παρόμοιες αδυναμίες είναι που καθιστούν την ανάγκη για πολλαπλές ταξινομήσεις μέσω ενός ανοικτού συστήματος τεκμηρίωσης ακόμη πιο επιτακτική. Σε αυτή την περίπτωση, η προσθήκη των θεματικών ενοτήτων και των λέξεων-κλειδιών επιτρέπει την ακριβέστερη τεκμηρίωση και, ως εκ τούτου, μια περισσότερο αποτελεσματική αναζήτηση για αυτές τις παραδόσεις.

6. Διασυνδεσιμότητα

Βιβλιογραφικές αναφορές <dc.relation.related>: βιβλιογραφικές αναφορές για τη συγκεκριμένη παράδοση.

Υπερσυνδέσεις <dc.identifier.url>: συνδέσεις με δελτία, σελίδες χειρογράφων και οπτικοακουστικά αρχεία που περιέχουν τη συγκεκριμένη παράδοση.

Συνοψίζοντας, θα θέλαμε να τονίσουμε ότι στόχος μας σε αυτό το εγχείρημα ήταν η αξιοποίηση των δυνατοτήτων της ψηφιακής τεχνολογίας, που δεν περιορίζονται μόνο στην ψηφιοποίηση των παλαιών χειρογράφων δελτίων. Με σεβασμό στην επιστημονική παράδοση του ΚΕΕΛ, επιδίωξή μας ήταν η ανάπτυξη ενός σύγχρονου εργαλείου ταξινόμησης και τεκμηρίωσης, συμβατού με τα διεθνή πρότυπα, το οποίο θα είναι χρήσιμο τόσο για την επιστημονική κοινότητα όσο και για το ευρύ κοινό²⁷. Θεωρούμε ότι το αποτέλεσμα αυτής της προσπάθειας, η οποία βρίσκεται σε μια διαρκή διαδικασία επικαιροποίησης, το Ψηφιακό Αποθετήριο του Αρχείου Λαϊκών Παραδόσεων του ΚΕΕΛ, ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες και τις μελλοντικές προοπτικές, και μετατρέπει το Αρχείο Λαϊκών Παραδόσεων σε ένα ζωντανό αρχείο (Hall, 2001). Ταυτόχρονα δε, λαμβάνει υπόψη τις πρόσφατες θεωρητικές και μεθοδολογικές κριτικές προσεγγίσεις των αρχείων.

Όπως ορθά επισημαίνει ο Terry Gunnell (2006: 12) διερευνώντας τις δυνατότητες επανάχρησης των παλαιών συλλογών παραδόσεων: *Αν και κάποιοι ίσως σπεύσουν να αμφισβητήσουν την αξία των παλαιότερων συλλογών λαϊκών αφηγήσεων που σήμερα φυλάσσονται στα λαογραφικά αρχεία, θα μπορούσαμε να αντιτείνουμε ότι η πρόσφατη έρευνα σχετικά με τον ρόλο του κοινωνικού και προσωπικού πλαισίου διαμόρφωσης των συγκεκριμένων αφηγήσεων έχει καταδείξει πως οι παλιές αυτές αφηγήσεις –όπως άλλωστε και το νέο υλικό που συλλέγεται στις μέρες μας μέσω της επιτόπιας έρευνας– θα συνεχίσουν να λειτουργούν όχι απλώς ως επιφανειακές ιστορίες, αλλά επίσης ως μέσο για τη μελέτη του κοινωνικού νοήματος και γενικότερα κατανόησης των κοινωνιών· ειδικά όταν η έρευνα των παλαιών αυτών παραδόσεων συνδυάζεται με την περαιτέρω διερεύνηση του βιωματικού πλαισίου που τις γέννησε. Δεν προκαλεί, λοιπόν, έκπληξη το γεγονός ότι οι ιστορικοί, μετά από χρόνια αποφυγής των λαογραφικών συλλογών, αρχί-*

27. Το δημόσιο ενδιαφέρον θα μπορούσε να προσφέρει μια δεύτερη ζωή (Honko, 1991: 42) στις παραδόσεις, στο πλαίσιο μιας *δευτερογενούς προφορικότητας* (Ong, 2002: 132-135), πρώτα από όλα λόγω αυτής καθ'αυτής της καταγραφής τους και δεύτερον λόγω της ψηφιακής τους διάδοσης (της δημιουργίας της βάσης δεδομένων και του ψηφιακού αποθετηρίου), αλλά αυτό είναι αντικείμενο μιας άλλης μελέτης.

ζουν πλέον να επιστρέφουν σε αυτές ως πηγή για την έρευνα των αντιλήψεων και των κοινωνικών στάσεων στις κοινωνίες του παρελθόντος. Υπό αυτή την έννοια, η βάση δεδομένων των Λαϊκών Παραδόσεων του ΚΕΕΛ, όπως άλλωστε και οι ανάλογες βάσεις που προαναφέρθηκαν, αποτελεί παράδειγμα εκ νέου προσέγγισης του αρχείου μέσα από τις δυνατότητες της ψηφιακότητας και της χρήσης των λέξεων-κλειδιών και άλλων τεκμηριωτικών σχημάτων, προκειμένου να καταστεί δυνατή η ανάγνωση του αρχείου με βάση τις σύγχρονες αναζητήσεις.

Βιβλιογραφία

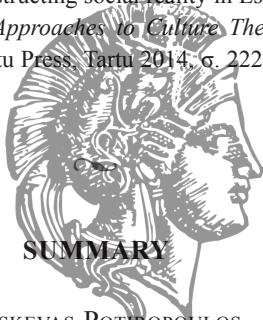
- Abello, J., Bradwell, P και Tangherlini, T., “Computational Folkloristics”, *Communications of the ACM* 55(7) (2012), σ. 60-70, DOI: <https://doi.org/10.1145/2209249.2209267>.
- Assmann, J., *Das kulturelle Gedächtnis: Schrift, Erinnerung und politische Identität in frühen Hochkulturen*, Beck, München 2007 (1^η έκδοση 1992).
- Basu, P. και De Jong, F., “Utopian archives, decolonial affordances: Introduction to special issue”, *Social Anthropology* 24(1), (2016), σ. 5-19.
- Carocci, M. και Earl-Fraser, H., “Terms in place and time: A case study from the Anthropological Index Online”, *History and Anthropology* 29(4) (2018), σ. 517-540, DOI: 10.1080/02757206.2017.1401535.
- Connerton, P., *How Societies Remember*, Cambridge University Press, Cambridge 1995 (1^η έκδοση 1989).
- Derrida, J., “Archive Fever: A Freudian Impression”, *Diacritics* 25(2) (1995), σ. 9-63.
- Foucault, M., *Η αρχαιολογία της γνώσης*, μτφρ. Κ. Παπαγιώργης, Εξάντας, Αθήνα 1987.
- Frisch, M. και Lambert, D., “Mapping Approaches to Oral History Content Management in The Digital Age”, στο D. Boyd, S. Cohen, B. Rakerd και D. Rehberger (επιμ.), *Oral History in the Digital Age*, Institute of Library and Museum Services, Washington D.C. 2012, διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://ohda.matrix.msu.edu/2012/07/mapping/> (πρόσβαση στις 26/11/2019).
- Frog, “Legends in Culture – Culture in Legends: Book Review Af KLINTBERG, Bengt. 2010. *The Types of the Swedish Folk Legend*. Folklore Fellows Communications 300. Helsinki: Academia Scientiarum Fennica”, *Elore* 19(1) (2012), σ. 132-137.
- Gunnell, T., “Narratives, Space and Drama: Essential Spatial Aspects Involved in the Performance and Reception of Oral Narrative”, *Folklore: Electronic Journal of Folklore* 33 (2006), σ. 151-162, DOI: <http://dx.doi.org/10.7592/FEJF2006.33.terry>.
- Gunnell, T., “Introduction,” στο T. Gunnell (επιμ.), *Legends and Landscape: Plenary Papers from the 5th Celtic-Nordic-Baltic Folklore Symposium, Reykjavik 2005*, University of Iceland Press, Reykjavik 2008, σ. 13-24.
- Gunnell, T., “Sagnagrunnur: A New Database of Icelandic Folk Legends in Print”, *Folklore*:

- Electronic Journal of Folklore* 45 (2010), σ. 151-162, DOI: <http://dx.doi.org/10.7592/FEJF2010.45.gunnell>.
- Hall, S., "Constituting an archive", *Third Text* 15(54) (2001), σ. 89-92, DOI: <https://doi.org/10.1080/09528820108576903>.
- Herzfeld, M., *Πάλι δικά μας: Λαογραφία, ιδεολογία και η διαμόρφωση της σύγχρονης Ελλάδας*, μτφρ. Μαρίνος Σαρηγιάννης, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2002.
- Holger, M., Schering, A.C. και Schmitt, C., "WossiDiA – The Digital Wossidlo Archive", στο M. Holger, C. Schmitt, S. Janssen και A.-C. Schering (επιμ.), *Corpora ethnographica online: Strategien der Digitalisierung kultureller Archive und ihrer Präsentation im Internet*, Waxmann, Münster 2014, σ. 61–85 (Rostocker Beiträge zur Volkskunde und Kulturgeschichte 5).
- Honko, L., "The Folklore Process", στο *Folklore Fellows Summer School Programme*, Turku 1991, σ. 25-47.
- Ilyefalvi, E. "The theoretical, methodological and technical issues of digital folklore databases and computational folkloristics", *Acta Ethnographica Hungarica: An International Journal of Ethnography* 63(1) (2018), σ. 209-258.
- Ήμελλος, Στ., *Λαογραφικά, Τόμος Α΄: Δημώδεις παράδοσεις*, Αθήνα 1988.
- Ioannidou-Barbarigou, M., « Classification des légendes populaires grecques », *Λαογραφία*, 22 (1965), σ. 181-184.
- Järv, R. και Sarv, M., "From Regular Archives to Digital Archives", στο C. Schmitt (επιμ.), *Corpora Ethnographica Online: Strategies to Digitize Ethnographical Collections and Their Presentation on the Internet*, Waxman Verlag, Münster 2014, σ. 49-60.
- Κακριδής, Ι., *Οι αρχαίοι Έλληνες στη νεοελληνική λαϊκή παράδοση*, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 1978.
- Καραχρήστος, Ι. και Ποτηρόπουλος, Π., «Από το εθνογραφικό πεδίο στο αρχείο: Η οργάνωση ενός αρχείου ψηφιακών αφηγήσεων στις αρχές του 21ου αιώνα», *Επετηρίς του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών* 33-34 (2016), σ. 163-186.
- Krawczyk-Wasilewska, V., *Folklore in the Digital Age: Collected Essays*, Łódź University Press and Jagiellonian University Press, Łódź – Kraków 2016.
- Κυριακίδης, Σ., *Ελληνική Λαογραφία. Μέρος Α΄, Μνημεία του λόγου*, Δημοσιεύματα του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας αρ. 8, Ακαδημία Αθηνών, Τύποις Σ. Π. Παπαδογιάννη, εν Αθήναις 1965 (1^η έκδοση 1922).
- Κυριακίδου-Νέστορος, Α., *Η Θεωρία της Ελληνικής Λαογραφίας: Κριτική Ανάλυση*, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, Αθήνα 1978.
- Λουκάτος, Δ., *Εισαγωγή στην Ελληνική Λαογραφία*, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 1977.
- Manoff, M., "Theories of the Archive from across the Disciplines", *Portal: Libraries and the Academy* 4(1) (2004), σ. 9-25.
- Meder, T., "The Folktale Database as a Digital Heritage Archive and as a Research Instrument", στο M. Holger, C. Schmitt, S. Janssen και A.-C. Schering (επιμ.), *Corpora ethnographica online: Strategien der Digitalisierung kultureller Archive und ihrer Präsentation im Internet*, Waxmann, Münster 2014, σ. 119–129 (Rostocker Beiträge zur Volkskunde und Kulturgeschichte 5).

- Meder, T., Karsdorp, F., Nguyen, D-P., Theune, M., Trieschnigg, R. B., και Muiser, I., “Automatic Enrichment and Classification of Folktales in the Dutch Folktales Database”, *Journal of American Folklore* 129(511) (2016), σ. 76-94.
- Megas, G., „Referat über Wesen und Einteilungssystem der griechischen Sagen“, στο *Tagung der Sagenkommission der International Society for Folk-Narrative Research in Budapest, 14-16 October 1963, Acta Ethnographica: Separatum, Academiae Scientiarum Hungaricae*, vol. 13, Academiae Scientiarum Hungaricae, Budapest 1964, σ. 93-95.
- Μέγας, Γ., *Εισαγωγή εις την Λαογραφίαν*, Αθήναι 1972 (1^η έκδοση 1962).
- Μέγας, Γ., *Ζητήματα Ελληνικής Λαογραφίας*, Ακαδημία Αθηνών, Αθήνα 1975 (Ανατύπωσης των τριών τευχών-ανατύπων από την Επετηρίδα του Λαογραφικού Αρχείου, 1939-1949).
- Μερακλής, Μ., *Ελληνική λαογραφία. Γ. Λαϊκή τέχνη*, Οδυσσέας, Αθήνα 1992.
- Νιτσιάκος, Β., *Προσανατολισμοί: Μια κριτική εισαγωγή στην ελληνική λαογραφία*, Κριτική, Αθήνα 2014 (1^η έκδοση 2008).
- Ong, W., *Orality and Literacy: The Technologizing of the Word*, Routledge Taylor & Francis Group, London, New York 2005, (1^η έκδοση 1982).
- Παπαχριστοφόρου, Μ., «Η Βάση Δεδομένων για τα Παραμύθια: Προβληματισμοί και μέθοδος», *Επετηρίς του Κέντρου Ερευνής της Ελληνικής Λαογραφίας* 28 (1999), σ. 258-278, διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://hdl.handle.net/20.500.11855/198> (πρόσβαση στις 26/11/2019).
- Παπαχριστοφόρου, Μ., «Το ζήτημα της κατάταξης των παραδόσεων και οι παραδόσεις του Λαογραφικού Αρχείου», *Επετηρίς του Κέντρου Ερευνής της Ελληνικής Λαογραφίας* 29-30 (2004), σ. 147-162, διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://editions.academyofathens.gr/epetirides/xmlui/handle/20.500.11855/364> (πρόσβαση στις 26/11/2019).
- Παπαχριστοφόρου, Μ., «Η ανάπτυξη της εφαρμογής τεκμηρίωσης και διαχείρισης του ψηφιοποιημένου υλικού», στο *Πρακτικά Ημερίδας «Ανάπτυξη Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης του Λαϊκού Πολιτισμού»*, Αθήνα, 3 Απριλίου 2009, Αθήνα 2009, διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://83.212.12.61/default.asp?V_DOC_ID=2456 (πρόσβαση στις 26/11/2019).
- Πολίτης, Ν., *Παραδόσεις*, Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου, Αθήνα 1904.
- Πολίτης, Ν., «Λαογραφία», *Λαογραφία* 1 (1909), σ. 3-18.
- Polymerou-Kamilaki, Aik., “Archive Digitization at the Hellenic Folklore Research Centre of the Academy of Athens”, στο Μ. Tsiropoulou (επιμ.), *Proceedings of the International Conference “Digital Heritage in the New Knowledge Environment: Shared spaces and open paths to cultural content”*, Hellenic Ministry of Culture, Directorate of the National Archive of Monuments, Athens 2008, σ. 25-28.
- Πολυμέρου-Καμυλάκη, Αικ. και Καραμανές, Ε., *Ανάπτυξη Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης του Λαϊκού Πολιτισμού, Κέντρον Ερευνής της Ελληνικής Λαογραφίας*, Ακαδημία Αθηνών, Αθήνα 2008, δημοσιευμένο επίσης στο: *Επετηρίς του Κέντρου Ερευνής της Ελληνικής Λαογραφίας* 31-32 (2016), σ. 625-648, διαθέσιμο και στον δικτυακό τόπο: http://www.kentrolaografias.gr/sites/default/files/Fylladio_Infosoc2.pdf (πρόσβαση στις 26/11/2019).
- Σπυριδάκης, Γ., *Οδηγία προς συλλογήν λαογραφικής ύλης*, Ακαδημία Αθηνών, Αθήναι 1962 [Ανάτυπον εκ της Επετηρίδος του Λαογραφικού Αρχείου 13-14 (1960-1961)].
- Stoler, A., “Colonial Archives and the Arts of Governance”, *Archival Science* 2 (2002), σ. 87-109.

- Stoler, A., *Along the Archival Grain: Epistemic Anxieties and Colonial Common Sense*, Princeton University Press, Princeton 2009.
- Tangherlini, T., “The Beggar, the Minister, the Farmer, his Wife and the Teacher: Legend and Legislative Reform in Nineteenth-Century Denmark”, στο T. Gunnell (επιμ.), *Legends and Landscape: Plenary Papers from the 5th Celtic-Nordic-Baltic Folklore Symposium, Reykjavik 2005*, University of Iceland Press, Reykjavík 2008, σ. 171-195.
- Tangherlini, T., “The Folklore Macroscopic”, *Western Folklore* 72(1) (2013), σ. 7–27.
- Tangherlini, T. και Broadwell, P., “Sites of (re)Collection: Creating the Danish Folklore Nexus”, *Journal of Folklore Research* 51(2) (2014), σ. 223–247.
- Tonkin, E., *Narrating our pasts: The social construction of oral history*, Cambridge University Press, Cambridge 1995 (1^η έκδοση 1992).
- Tylor, E., *Primitive Culture: Researches into the Development of Mythology, Philosophy, Religion, Art, and Custom* (Two Volumes), John Murray, London 1920, (1^η έκδοση 1871).
- Uther, H.-J., “Classifying Tales: Remarks to Indexes and Systems of Ordering”, *Narodna umjetnost: hrvatski časopis za etnologiju i folkloristiku* 46(1) (2009), σ. 15-32.
- Valk, Ü., “The folk and others: Constructing social reality in Estonian legends”, στο V. Lang και K. Kull (επιμ.), *Estonian Approaches to Culture Theory: Approaches to Culture Theory*, vol 4, University of Tartu Press, Tartu 2014, σ. 222-238.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

SUMMARY

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΑΧΡΗΣΤΟΣ – ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ ΠΟΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ

Modern approaches to traditional archives: Specialized databases as tools for documenting ethnographic material. The HFRC Archive of Popular Legends.

In our paper we examine the way we have re-read the Hellenic Folklore Research Centre's (HFRC) Archive of Popular Legends, to create a digital repository and a specialized on-line database. Respecting the HFRC's scientific tradition, we tried to enrich the existing documentation, to reread the data in order to reveal silences of the past and to connect the Popular Legends Database with the HFRC Archive as a whole, in order to achieve a more comprehensive interpretation of legends. We consider the management of the Popular Legends Database to be a response both to contemporary needs and prospects, a response that transforms the Archive of Popular Legends into a "living archive" in compliance with recent theoretical and methodological discussions on archives.